

Trøndelag fylkeskommune

Fylkets Hus, Postboks 2560
7735 STEINKJER

Offentlig ettersyn - Regional plan - Kulturmiljø i Trøndelag 2022-2030

Viser til Trøndelag fylkekommunes (Tfk) forslag til *Regional plan for kulturmiljø i Trøndelag 2022-2030* som ble vedtatt i Fylkestinget 15.06.2021 og som nå er ute på høring. Planen erstatter de foregående kulturminneplanene for henholdsvis Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag fylkeskommune. Her følger NTNU Vitenskapsmuseets (NTNU VM) innspill til høringen.

Vi har ved museet hatt en prosess knyttet til høringsinnspillene våre hvor alle ansatte på Institutt for arkeologi og kulturhistorie (IAK) har fått anledning til å komme med innspill til planen, dels muntlig på møter og dels skriftlig. Den følgende tekst bygger på disse innspillene og er for oversikthetens skyld forsøkt delt inn under overskrifter.

Generelt

Kulturmiljøplanen er et godt gjennomarbeidet dokument som sammen med vedleggene favner bredden i hele feltet på en fin måte. Inntrykket er at planen er godt forankret i organisasjonen gjennom interne prosesser og utstrakt medvirkning. Vi ser likevel at planen har et potensial for forbedring på enkelte punkter som vi vil redegjøre for her:

Kunnskapsperspektiv

Vår første og viktigste tilbakemelding handler om kunnskapsperspektivet som etter vårt syn bør få en mer fremtredende plass i planen. Kunnskapsbygging er helt sentral for forskning, forvaltning og formidling av kulturminner, kulturmiljøer og -landskap og bør slik sett komme tydeligere frem i planen. Mye av den arkeologiske kunnskapen som genereres i Trøndelag skjer innenfor samarbeidet mellom fylkeskommunen og NTNU VM gjennom forvaltningsansvaret vi har hvor roller og ansvar er ulike, men det overordnede målet det samme: økt kunnskap om forhistorien. Dette gjelder også den kunnskapsoppbyggingen som genereres av NIKU innenfor deres forvaltningsansvar. Samarbeid med Tfk er viktig, og skjer allerede gjennom dialog- og samarbeidsmøter, men dette kan utvikles til å omfatte mer et mer utstrakt samarbeid på tvers av institusjonene og med større vekt på kunnskapsperspektivet. Så selv om Tfk og NTNU VM har lang tradisjon for samarbeid, ser vi at det er et stort potensial for å utvide samarbeidet og museet bidrar gjerne med mer

Postadresse

7491 TRONDHEIM

Org.nr. 974 767 880E-post:
postmottak@ntnu.no
<http://www.ntnu.no>**Besøksadresse**

Erlings Skakkens gate 47 B

Telefon

+47 73 59 21 45

Saksbehandler

Ole Risbøl

Tlf: +47 94 82 70 86

kunnskap inn mot arbeidet med å nå målene i kulturmiljøplanen. Konkret vil vi peke på muligheten for i fellesskap å utvikle og gjennomføre FoU-prosjekter. Her vil vi peke på den styrken det ligger i at NTNU VM er en del av et teknisk universitet, og at muliggjørende teknologier er en viktig del av vår forskningsstrategi hvor vi de senere årene har investert mye i utstyr og kompetanse. I tillegg vil vi fremheve at undervisning og veiledning av studenter utgjør en viktig del av museets arbeid og det også her ligger et stort og uutnyttet potensial med tanke på å involvere studenter som kan jobbe med bachelor- og masteroppgaver av relevans for fylkeskommunens og museets målsettinger. Studenter kan også i økt grad involveres i feltarbeid som går på tvers av de to institusjoners oppgaver og roller. Dette skjer allerede til en viss grad gjennom noen av våre feltkurs, bl.a. i Klæbu og det planlagte arbeidet knytta til Neavassdraget i Tydal. Vi vil også vise til muligheten som ligger for fylkeskommunalt ansatte for faglig kompetanseheving innenfor ordningen med offentlig PhD.

Kulturmiljøplanen kan gjerne gjøres mer konkret på visse områder, spesielt de som omhandler fonnefunn, metalløk og marinarkologi, hvor vi ønsker oss flere konkrete eksempler. Dette er også områder hvor vi på museet kan bidra med mer kunnskap. Sosiale søk som involverer frivillige metalldetektorister er en aktivitet som adresserer tiltaket om *Kulturarven og sosial bærekraft* i handlingsprogrammet og er et arbeid som bør involvere museet.

Kulturmiljøer:

Høringsdokumentene omtaler mange ulike kulturmiljøer og inneholder en liste over særskilt viktige kulturmiljøer, men her savner vi noen perspektiver på hva som er viktige kulturmiljøer og hvordan nettopp disse ble valgt ut. Oversikten er omfattende og har samlet sett stor tidsdybde, men er forutsigbar og preget av fagtradisjoner. Det er vår oppfatning at planen i tillegg bør være åpen for at ukjente kulturmiljøer av høy verdi kan dukke opp. Under *Regionale verdier og kunnskapsformidling, tiltak 4* savner vi større tidsdybde og at tiltaket også omfatter kulturmiljøer i vann. Betydningen av kulturminner i vann bør komme bedre frem i planen og være mer konkret relatert til kulturmiljøene som nevnes. Da kulturminner i vann ikke er synlig på samme måte som på land krever disse en egen tilnærming for å oppnå best mulig resultat. Vi vil også påpeke viktigheten av dybdeperspektiv på bymiljøer og byhistorie hvor kulturlag under byene, og arkeologi i byenes omland, er viktige for å forstå deres utvikling.

Formidling, skjøtsel og tilrettelegging

Satsningen Tfk har på formidling er veldig bra, og det legges ned et stort arbeid med hensyn til skilting og skjøtsel. Vi ønsker i høyere grad å bli involvert i arbeidet med formidling og tilrettelegging, da vi ser at vår fagkunnskap vil kunne bidra inn i dette arbeidet. Vi vil fremheve den positive innsatsen med å knytte formidlingen opp mot skoleverket, noe som er en god investering i økt forståelse og interesse for kulturmiljøfeltet og som også på sikt vil sikre rekruttering til faget vårt. Å nå frem til skolebarn og gjøre dem interessert vil ha ringvirkninger også til generasjoner som er eldre.

Når det gjelder utlån fra våre samlinger knyttet til formidlingstiltak initiert av fylkeskommunen, ønsker vi også en mer aktiv rolle med tanke på deling av kunnskap. Her vil vi vise til de formidlingsinitiativ som Egge museum har tatt og hvor vi som utlåner av gjenstander er godt integrert i hele prosjekteringsprosessen.

Annet:

Museene/musea er nevnt flere ganger i dokumentet uten at det spesifiseres hvilke museer det er snakk om. Som ett av mange museer i Trøndelag med ulike roller, oppgaver og organisering ønsker vi at det i dokumentene klargjøres hva som menes med museene/musea.

Vedlegget *Mangfoldige Trøndelag* avsluttes med en oversikt over tilskuddsordninger. Vi foreslår at støtteordningene gjøres mer fleksible mht hvilke utfordringer og kulturmiljøer det gjelder. I tillegg bør oversikten ha med andre finansieringsmuligheter enn tilskuddsordninger.

Temalista i samme vedlegg bør under *Ferdsele – samferdsele – kommunikasjon* ha med havner, anløpsplasser osv. i tillegg til kystleia som er nevnt.

Klimaendringer er en av vår tids store utfordringer og er et tema som vies plass i handlingsplanen. Truslene mot kulturminner, kulturmiljøer og -landskap som følge av klimaendringer er en formidabel utfordringer som bare kan møtes gjennom samarbeid, fornuftige strategier og god oppfølging gjennom kartlegging og overvåking. I dette arbeidet er avanserte teknologiske løsninger sentralt og noe som kommer i tillegg til det som er nevnt i handlingsplanen om bruken av GIS-verktøy under punktet *Klima*. NTNU VM har både høy kompetanse og avansert teknologisk utstyr som kan bidra inn mot målet om å forebygge og redusere risikoer som kulturmiljøene utsettes for, og vi vil gjerne være en god samarbeidspartner med fylkeskommunen for om mulig kunne imøtekomme disse store utfordringene.

I handlingsprogrammet savner vi et tema som bør få fokus i kulturmiljøplanen, nemlig gårdstun med kulturlag. Dette er en kulturminnekategori som har meget stor kildeverdi, men som er forvaltningsmessig utfordrende pga at landbruksnæringen er tilgodesett med visse unntak hva angår bestemmelsene i Lov om kulturminner. Her bør problemstillinger knyttet til metalldetektorvirksomhet i pløyelag også trekkes inn

Tfk og NTNU VM har i en årrekke samarbeidet om bergkunstskjøtsel, -formidling og -tilrettelegging. Vi er tiltenkt en rolle i prosjektet Bergkunstreisen som eies av fylkeskommunen og NTNU VM bør derfor nevnes særkilt under det tiltak under *Opplevelsesnæringer* som beskriver aktiviteter og samarbeidspartnere knytta til prosjektet. Det samme gjelder tiltak 4 om Fotefar-prosjektet hvor vi kan bidra med fagkunnskapen vår.

Tfk har gjennom de senere årene hatt en satsning opp mot gravfeltet på Vang i Oppdal i samarbeid med kommunen. Så langt har ikke NTNU VM vært involvert, men vi ser at vi nå er nevnt som samarbeidspartner og bidrar gjerne i det videre arbeid med å tilrettelegge for formidling på Vang.

Med hilsen

Bernt Rundberget
Instituttleder

Ole Risbøl
Faggruppeleder